

UIT HET BUITENLAND

AMERIKAANSE OPVATTINGEN INZAKE DE HERBEREKENING VAN AFSCHRIJVINGEN BIJ STIJGEND PRIJSNIVEAU

door drs. K. Kruisbrink

Het vraagstuk van de invloed van de wijzigingen in het prijsniveau op de berekening van de afschrijvingen op de duurzame produktiemiddelen vormt in de Verenigde Staten een object van voortdurende studie.

Het standpunt van het Amerikaanse Instituut van Accountants werd in 1947 gepubliceerd in *Accounting Research Bulletin* No. 33. De commissie „on accounting procedure” kwam hierin, na een uitgebreide studie en een omvangrijke enquête onder het bedrijfsleven, tot de conclusie, dat het niet gewenst was een principiële wijziging aan te bevelen met betrekking tot de gebruikelijke wijze van winstberekening.

De commissie was o.a. van oordeel, dat het verwarrend zou werken ten aanzien van de jaarverslaggeving, indien sommige ondernemingen wel en andere niet op basis van vervangingswaarde zouden calculeren. Een wijziging in de methoden van winstberekening wilde de commissie eerst in overweging nemen, zodra een periode van een stabiel prijsniveau zou zijn ingetreden, opdat alle ondernemingen tegelijkertijd op het nieuwe systeem zouden kunnen overgaan.

In *Accounting Research Bulletin* No. 43, bevattende „Restatement and revision of Accounting Research Bulletins”, uitgegeven in 1953, werd het eerder genoemde bulletin No. 33 opnieuw opgenomen.

De commissie „on accounting procedure” stelde daarbij uitdrukkelijk vast, dat zij het standpunt ingenomen in 1947, geheel wenste te handhaven.

Uiteraard was men niet blind voor de moeilijkheden, waarvoor de onderneming kan komen te staan, indien produktiemiddelen blijken te moeten worden vervangen tegen prijzen, die aanzienlijk uitgaan boven de oorspronkelijke aanschaffingsprijzen.

De commissie was evenwel van oordeel, dat met deze factor rekening dient te worden gehouden bij de winstbestemming. Aandeelhouders en werknemers dienen ervan op de hoogte te worden gebracht, dat ten behoeve van de vervanging van produktiemiddelen bij de winstverdeling voldoende bedragen moeten worden gereserveerd. De commissie beval hiertoe aan in het jaarverslag aanvullende overzichten, voetnoten bij de jaarrekening, enz. op te nemen, waarin de directie de noodzaak van bepaalde reservingen aangeeft.

Te vermelden valt overigens, dat in het *Bulletin* van 1953 een minderheid in de commissie zich niet kon verenigen met het ongewijzigd handhaven van de conclusies uit 1947.

Bezwaar werd gemaakt tegen het standpunt, dat eerst een periode van een stabiel prijsniveau zou moeten worden afgewacht en voorts pleitte de minderheid voor een winstberekening met inachtneming van afschrijvingen op basis van vervangingswaarde. Deze waarde zou dienen te worden benaderd door gebruik te maken van een „generally accepted price index”. In dat geval zouden volgens de minderheid de duurzame activa in de balans nog tegen hun uitgaafprijzen gewaardeerd kunnen blijven.

Aanleiding deze ontwikkelingen nog eens weer te geven, vormde een hernieuwde enquête, die in juli 1957 werd ingesteld door het A.I.A.

Doel was de opvattingen van het bedrijfsleven te onderzoeken omtrent de vraag, of het noodzakelijk moet worden geacht in het jaarverslag melding te maken van de invloed van veranderingen in het prijsniveau op de afschrijvingen op duurzame activa.

Van het resultaat van deze enquête werd verslag gedaan in het „Journal of accountancy”, april 1958.

In totaal werden 669 vragenlijsten uitgezonden; hiervan kwamen er 406 retour; de lijsten bevatten zeven vragen.

Aan de geënquêteerden werd allereerst de vraag voorgelegd, of - aangenomen, dat er een betrouwbare maatstaf is om de wijzigingen in het prijsniveau te registreren - het gewenst is in het jaarverslag melding te maken van de afschrijvingen op basis van het gewijzigde prijsniveau. En, zo ja, op welke wijze dit het best kan geschieden.

- a. door middel van een voetnoot, vermeldende de afschrijvingen op basis van het huidige prijsniveau
- b. door middel van een aanvullend overzicht, waarop naast de herberekenende afschrijvingen, ook de gecorrigeerde nettowinst wordt aangegeven
- c. door wijziging van de resultatenberekening, waarbij het totale afschrijvingsbedrag wordt gesplitst in de afschrijvingen op basis van de aanschaffingsprijzen en de aanvullende afschrijvingen.
- d. door aanpassing van winst- en verliesrekening, gecombineerd met een herwaardering van de activa op de balans.

In de gevallen a en b zou de gerapporteerde winst niet worden gecorrigeerd; bij c en d zou dit wel het geval zijn.

De meerderheid van de geënquêteerden was van oordeel, dat het wel gewenst was op enigerlei wijze melding te maken van de invloed van de prijswijzigingen. Van de eveneens ondervraagde groep „educators” stemde 94 % vóór; van het bedrijfsleven slechts 69 %.

Overigens bleek men er weinig voor te voelen de consequenties van dit standpunt te trekken.

In het merendeel der gevallen was men van mening, dat volstaan kan worden met in een voetnoot het bedrag van de gecorrigeerde afschrijvingen te vermelden. De voorstanders van een aanpassing van balans en winst- en verliesrekening waren bepaaldelijk in de minderheid.

In twee volgende vragen werd verband gelegd met de fiscale winstberekening. Gevraagd werd, of men voorstander was van een wijziging in de commerciële winstberekening, wanneer de fiscus hierin zou meegaan, en welk standpunt men innam, indien de fiscus niet bereid was zich bij de gewijzigde winstberekening aan te sluiten.

Zoals te verwachten viel, was het aantal voorstanders in het eerste geval aanmerkelijk groter dan in het tweede geval. Een verbandscontrole bracht overigens aan het licht, dat een aantal tegenstemmers op de allereerste vraag in voorstemmers veranderde, mits de systeemwijziging ook fiscaal aanvaard zou worden.

Vervolgens werd de vraag gesteld, of men van mening was, dat door de produktiviteitsverbetering tengevolge van de ontwikkeling der techniek de invloed van de prijsstijgingen wordt gecompenseerd.

De reacties op deze vraag liepen uiteen en waren veelal uitvoerig gecommentarieerd. De meerderheid was evenwel van oordeel, dat door de produktiviteitsverbetering het „price-level-problem” niet wordt geëlimineerd.

De laatste vraag luidde: Bent U van mening, dat door de uitgebreide investeringsactiviteiten in de laatste jaren voor de meeste ondernemingen het onderhavige vraagstuk zijn praktische betekenis heeft verloren?

De meeste geënqueteerden waren van oordeel, dat de betekenis van deze factor gering moet worden geacht.

De op de enquête binnengekomen antwoorden zijn nog niet zeer bemoeigend geweest. In het „Journal” van juli 1958 (blz. 78) wordt in dit verband opgemerkt, dat duidelijk is gebleken, dat met betrekking tot de opvattingen van het bedrijfsleven, in het bijzonder inzake het afschrijvingsbegrip, veel te verbeteren valt.

De redactie merkt overigens op, dat het Amerikaanse Instituut zich zeer wel bewust is, dat het probleem niet kan worden opgelost „door de neuzen te tellen”; de commissie „on accounting procedure” zal na grondige studie tot een eigen oordeel moeten komen.

Hoewel de enquête van 1957 niet geheel vergelijkbaar was met die van 1947, heeft men niettemin de indruk gekregen, dat het bedrijfsleven thans meer ontvankelijk is voor een wijziging in de winstberekening dan tien jaren geleden.
